

Un epistolari que correspon a més de 300 cartes entre les persones que participaren en l'obra més desdixada de la filologia hispànica, l'*Atlas Lingüístico de la Península Ibérica* (ALPI). Un treball editat per la Universitat de València a càrrec de Santi Cortés y Vicent Garcia Perales.

La geografia lingüística

Epistolari

POR SANTI CORTÉS

■ El 1962, l'edició dels nou volums —un de fonètica, vuit de lèxic— de l'ALPI, l'obra cabdal de la geografia lingüística peninsular del segle passat, va quedar interrompuda per causes sobretot de caràcter econòmic. De fet, només pogué editar-se'n el primer volum, la resta foren postergats i caigueren en un període de letargia que ha durat fins a la meitat de la dècada dels noranta en què el dialectòleg canadenc **David Heap** va cridar-hi l'atenció. D'un temps ençà, doncs, l'ALPI ha tornat a situar-se en el punt de mira de les preocupacions de nombrosos investigadors, els quals s'hi senten atrets no sols per la voluntat de recuperar uns materials injustament oblidats, sinó també per la riquesa d'informacions dialectals i etnogràfiques que amaguen els més de 1.000 quaderns utilitzats en el curs de la investigació.

Recordem que l'ALPI és una col·lecció de més de 1.200 preguntes dutes a terme en més de 500 localitats de la península ibèrica, el resultat de les quals havia de concretar-se en mapes lingüístics que explicaren les varietats fonètiques, morfosintàctiques i lèxiques de les tres llengües romàniques peninsulars. Es tracta d'una obra per a professionals, un lector normal no en sabria què fer; en canvi l'especialista hi troba els matisos fonètics més insospitats (l'ALPI discrimina més de 200 vocals), a banda d'un material de primera mà recollit als anys trenta del segle passat.

Fou obra del professor **Tomás Navarro Tomás** ajudat d'una colla de filòlegs procedents dels distints dominis lingüístics pe-

Ramón Menéndez Pidal i Manuel Sanchis Guarner (Madrid 1962). LEVANTE-EMV

ninsulars, entre els quals els portuguesos **Armando Nobre de Gusmão** i **Luis F. Lindley Cintra**, l'asturià **Lorenzo Rodríguez-Castellano**, el gallec **Aníbal Otero**, el mallorquí **Francesc de B. Moll**, el valencià **Manuel Sanchis Guarner** i l'hispanista americana **Aurelio M. Espinosa** (fill). L'any 1930, quan el Centro de Estudios Históricos de Madrid, dirigit per **Ramón Menéndez Pidal**, va iniciar-ne els tràmits per a l'elaboració, només uns quants països (França, Itàlia i Suïssa) disposaven d'atles lingüístics; ara però, transcorregudes unes quantes dècades, n'hi ha a centenars perquè cada país i fins i tot cada regió n'ha confeït el seu.

A hores d'ara s'ha creat una pàgina web www.alpi.ca on es poden consultar bona part dels quaderns de camp que transcriviren els enquestadors; s'ha posat en marxa també el projecte d'edició electrònica de

l'obra completa a càrrec d'un equip de filòlegs lligats al CSIC i recentment, Publicacions de la Universitat de València ha editat el llibre *La historia interna del Atlas Lingüístico de la Península Ibérica. Correspondencia (1910-1976)*, sota la direcció de qui subscriu amb la col·laboració de **Vicent Garcia Perales**. Ni cal dir que es tracta d'una mostra representativa, unes 322 cartes, de l'intercanvi epistolar que aquest projecte fou capaç de generar. Un projecte, insistim, que constituï la tasca científica més significativa de la filologia espanyola del segle XX i és per això que calia exhumar-ne les cartes perquè esdevenen imprescindibles per a un coneixement minuciós del procés d'execució, perquè és imperatiu traure a la llum —escolat quasi mig segle des de la publicació del primer volum i amb motiu de la commemoració d'enguany (2009) en

SANTICORTÉS-VICENT GARCIA PERALES
La historia interna del Atlas Lingüístico de la Península Ibérica (ALPI). Correspondencia (1910-1976), Valencia

► Publicacions de la Universitat de València (PUV). 2009

El text epistolar donen a conèixer com van viure els autors l'elaboració d'un projecte científic ambiciós envoltat de mil incidents

record de don Navarro Tomás en el 30 aniversari de la seua mort i el 125 del seu naixement— l'immens patrimoni epistolar que acompanya una empresa de tant de calat, perquè constitueix un suport documental ineludible per a futurs treballs, perquè explica molts detalls que han estat ignorats o mal coneguts, perquè aporta als estudiosos actuals de l'atles la visió dels personatges que el feren

possible, i perquè constitueix un homenatge a aquests, els quals trigaren gairebé tres dècades a veure els resultats d'un projecte a què dedicaren els millors anys de la seua vida.

T. Navarro Tomas

El rostre de la terra

Amb la publicació d'aquest poemari el galleg **Cesáreo Sánchez Iglesias** entra per mèrits propis dins el món cultural català

Poesia

POR LLUÍS ALPERA

■ L'intercanvi de les literatures perifèriques ha estat una de les manifestacions culturals més positives i fructíferes de les darreres dècades, possiblement encoratjades per les respectives associacions d'escriptors que intervien dins les reunions periòdiques dels GALEUSCA (gallec, basc i català).

Aquests contactes han derivat sovint en publicacions i traduccions d'obres creatives a altres de les llengües perifèriques, sense haver de passar pel castellà. **Cesáreo Sánchez Iglesias** (Dadín-Irixo, Ourense, 1951) ha alternat la seua professió d'arquitecte tècnic/funcionari amb la seua vocació de po-

C. SANCHEZ IGLESIAS

El rostre de la terra

► Ed. bilingüe gallec/català. Trad. Xulio R. Trigo. PERIFÈRIC POESIA. CATARROJA, 2009.

eta/militant d'una Galícia amb veu pròpia.

Va formar part dels moviments associatius culturals dels anys setanta i vuitanta i fou fundador i editor del setmanari *A Nossa Terra* així com director de l'editorial del mateix nom. En l'actualitat, és President de l'Associació d'Escriptors en Llengua Gallega. Des de fa temps hem reseguit la trajectòria lírica de Sánchez Iglesias, especialment des que ens va impressionar

ben favorablement la lectura d'un poemari seu *A árvore das sete palavras* (1990), en el qual imatges i símbols de la seua paraula poètica subratllaven el misteri de les coses. Després, amb *A escrita do silencio* (antologia personal) i *Escrita luz* (antologia gallec/castellà), el poeta de Dadín-Irixo ampliarà horitzons literaris.

Ara, amb la publicació del present poemari *El rostre de la terra*, en versió original en gallec al costat d'una traducció al català (suposadament de **Xúlio Ricardo Trigo**, autor d'una breu introducció), Cesáreo Sánchez Iglesias entra per mèrits propis dins el món cultural català. Amb la lírica d'aquest interessantíssim poeta gallec s'obren sempre els múltiples mecanismes i les més diverses sensa-

Cesáreo Sánchez.

cions que ens porten al profund racó de la intimitat així com l'essència de les coses i a la recerca dels límits interiors de la paraula, des de la lentitud, des del silenci, des de l'imaginar més inesperat. Poesia, d'altra banda, que des de la recreació del paisatge ateny, així mateix, preocupacions ontològiques, reflexives i força trascendents. Lirisme i meditació a l'abast de la poesia catalana dins una bella col·lecció.

Un petit retret al prologuista. Tot i que Sánchez Iglesias pertany a una generació de «nobles poetes» —**Alvarez Cáccamo, Ferran-Vello, Ramiro Fonte**— no és, amb tot, la millor generació poètica de la poesia gallega de l'últim segle. Mai no podrem oblidar noms tan il·lustres com **E. Pondal, Rosalía de Castro, Curros Enríquez, A. Cunqueiro, Avilés de Taramancos, Celso Emilio Ferreiro, M. Maria, U. Novoneyra**, per no parlar-ne de la extraordinària generació poètica presidida per **Ménde Ferrín i Bernardiño Graña**.